

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG
SKOPJE OFFICE**

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ЖИВОТНА СРЕДИНА

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ЖИВОТНА СРЕДИНА

**I
ОДРЖЛИВА ЖИВОТНА СРЕДИНА**

Законодавството од област на животната средина, иако е транспонирано од законодавството на ЕУ е сепак далеку од целосно имплементирано (потребни се голем број на подзаконски акти со цел да се овозможи целосна имплементација). Одржливиот развој и климатската акција се на ниско ниво на политичката агенда, а развојните стратегии, планови и проекти се спроведуваат нетранспарентно, без учество на јавноста и честопати предизвикуваат сериозни штети врз животната средина.

Општи барања:

1. Демократија во областа на животната средина (пристап до информации, учество на јавноста и пристап до правда во донесувањето одлуки за животната средина);
2. Транспарентност и одговорност во трошењето на јавните пари;
3. Постапување на заштитата на животната средина високо на политичката агенда, како предуслов за интеграција во ЕУ.

Конкретни барања:

1. Зајакнување на инспекциската служба, со цел да се спречи загадувањето и еколошкиот криминал на централно и локално ниво, како и подобрување на транспарентноста на работата на инспекцијата. Зголемување и зајакнување на капацитетите на локалните инспекторати за да бидат во можност да се справат со жалбите на локално ниво. Подобрување на капацитетите за мониторинг на животната средина и одржување на соодветна база на податоци.
2. Преструктурирање на Управата за животна средина во Агенција за животна средина со цел да се одговори на независните услуги кои Министерството треба да ги обезбеди во врска со заштитата на животната средина (ОВЖС- оценка на влијание врз животната средина, издавање еколошки дозволи, итн.)
3. Поттикнување на институционалната волја за вистинско и ефективно учество на јавноста во донесување одлуки и креирањето политики. Вклучување на претставници од граѓанските организации во работни групи (за изработка на закони и друго) и комитети за следење на Министерството за животна средина со цел да се обезбеди транспарентност, одговорност и учество на јавноста. Вклучување на претставници на граѓанските организации во процесот на доделување на проекти финансирани од годишната програма на Министерството (од јавните фондови). Вклучување на граѓанските организации, експерти и други недржавни актери во урбанистичкото планирање.

4. Редовно информирање на јавноста за проблемите во животната средина, нивото на загадување и изворите на загадување, одржување на соодветен јавно достапен регистар на загадувачи. Информирање на јавноста за начинот на управување со јавните простори и зелените површини на локално ниво и вклучување на јавноста во развојот на јавните простори.
5. Реформи и реструктурирање на Јавното Претпријатие Македонски шуми, во смисла на воведување на сертифициран систем за следење на стопанисувањето со шумите, кои се однесуваат на превработеноста и компетенциите.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на граѓанските организации - координатор на група

_____

ОБВРСКА СЕГА! ЗА ДЕНОТ ПОТОА!

ЖИВОТНА СРЕДИНА

II

ЗЕЛЕН ЕНЕРГЕТСКИ СИСТЕМ

Законодавството од областа на енергетиката во Република Македонија е делумно транспонирано од правото на ЕУ. Сепак секторот не е целосно усогласен со законодавството на ЕУ, потребно е да се усвои законодавството согласно третиот енергетски пакет. Обврските кои произлегуваат од Договорот за енергетска заедница сеуште не се целосно спроведени, особено отворањето на пазарот на електрична енергија...

Неопходни заложби кои треба итно да се вградат во сите документи релевантни за енергетиката

1. Декарбонизација на енергетскиот сектор;
2. Децентрализација на енергетскиот сектор;
3. Интеграција на Република Македонија во регионалниот енергетски пазар и приоритизирање на либерализацијата на енергетскиот пазар;
4. Декарбонизација на транспортниот сектор и намалување на увозната зависност од нафта и нафтени деривати, како и на загадувањето предизвикано од сообраќајот;
5. Потврдување на ставениот мораториум на воведување на нуклеарната енергија во енергетскиот микс.

Барања поврзани со зависноста од јаглерод/ сигурноста во снабдувањето со енергија

- Краткорочни
  - Воведување на задолжително контролирање на влажноста на огревното дрво и продажба исклучиво на суво дрво за огрев.
- Среднорочни
  - Обесхрабрување на користењето на дрва за огрев во општините кои имаат можност за приклучок кон мрежа за дистрибуција на топлинска енергија (преку зголемена цена на дрвото, поволности за други алтернативи на снабдување со топлина).
- Долгорочни
  - Усогласување на постоечките термоцентрали со оперативните планови и најобрите достапни техники
  - Спроведување на соодветни студии за решавање на безбедноста на снабдувањето без потпирање на јаглен;
  - Предвидување на политика за реедукација на кадарот од термоелектраните со цел истиот да може лесно да се реинтегрира на пазарот на трудот;
  - Мапирање на потребите за топлинска енергија на национално ниво и проценка на најповолните извори на топлинска енергија за секој регион во Република Македонија;
  - Обезбедување на ефикасни печки за согорување за жителите на општините кои немаат друга алтернатива освен користење на огревно дрво, а обесхрабрување на користењето на огревно дрво во општините за кои се можни други алтернативи;
  - Стимулирање на користење на нови технологии за загревање на домовите (пелети од отпадна биомаса, топлински пумпи, пасивни куќи и друго);

- Стимулирање на когенеративните постројки за греење и производство на електрична енергија;
- Гасификација на градовите за кои е можно и поволно да бидат гасифицирани.

Барања поврзани со искористеноста на обновливи извори на енергија

- Краткорочни
  - Итно спроведување на Стратешка оцена на животната средина на планот за мали хидроелектрани во РМ.
- Среднорочни
  - Стимулирање на производство на енергија од хидро потенцијалите исклучиво онаму каде тоа е можно на начин кој е одржлив и за производството и за животната средина, ставање мораториум на понатамошна изградба на хидроенергетски проекти во заштитени подрачја.
- Долгорочни
  - Воведување на политики за поинтензивно стимулирање на сончева и ветерна енергија;
  - Интегрирање на целите за декарбонизација во образовните програми и стимулирање на образовните програми (особено студии) поврзани со искористување на нови, чисти технологии за производство на енергија.

Барања поврзани со децентрализација на производството на електрична енергија

- Краткорочни
  - Воведување на политики за децентрализирано производство на енергија (усвојување на соодветниот подзаконски акт со кој се воведува и уредува двонасочното тарифирање за домаќинствата).
- Среднорочни
  - Проширување на квотата за субвенции за кровни сончеви панели за производство на топла вода и воведување на субвенција за домаќинствата за поставување кровни сончеви панели за производство на електрична енергија.

Барања поврзани со енергетска ефикасност

- Краткорочни
  - Обесхрабрување на производство и увоз на волфрамови, неефикасни светилки преку зголемување на давачките за истите за сметка на намалување на давачките за ефикасни технологии на осветлување.
- Среднорочни
  - Стимулација на користење на ефикасни технологии со помош на комерцијалните банки (одобрување на потрошувачки кредити за набавка на бела техника исклучиво за набавка на уреди за домаќинство со енергетска ознака А и повисока).
  - Започнување со забрзани подготовки за воведување на Фонд за енергетска ефикасност наменет за граѓаните и јавните објекти (болници, училишта, општински згради).
- Долгорочни
  - Воведување на Фонд за енергетска ефикасност наменет за граѓаните и јавните објекти. Воведување на политики за намалување на потрошувачката на електрична и топлинска енергија (пример: скалеста цена на електричната енергија, стимулации за енергетска ефикасност, задолжително сертифицирање на сите згради и укинување на одложувањето на оваа мерка до пристап во ЕУ за старите градби).

Барања поврзани со енергетска сиромаштија

- Долгорочни
  - Ревидирање на програмата за енергетска сиромаштија со минимизирање на финансиската поддршка за решавање на проблемот и воведување на решенија кои би го спречиле понатамошното појавување на проблемот (обезбедување на мерки за подобра енергетска ефикасност на домовите на граѓаните под ризик, обезбедување поволен пристап до ефикасни технологии, поволни кредити за набавка на ефикасно греење). За граѓаните кои живеат под работ на сиромаштија, предвидување на инструмент за финансиска поддршка за намалување на ефектот на енергетската сиромаштија.
  - Воведување на дефиниција на енергетска сиромаштија и ризик од енергетска сиромаштија во соодветното законодавство.

Барања поврзани со потрошувачка на енергија во транспортот

- Среднорочни
  - Соодветно прилагодување на уличната инфраструктура за овозможување на пешачење и велозипедизам.
  - Стимулирање на иницијативи за заедничко патување (car-pooling), пешачење и велосипедизам.
- Долгорочни
  - Подобрување на јавниот транспорт и во Скопје и надвор од Скопје со цел да се користи значително повеќе јавен транспорт за патувањата.
  - Значително стимулирање на електричните и хибридни возила со цел да се намали увозната зависност од нафта и нафтени деривати, како и загадувањето предизвикано од сообраќајот. Воведување на политики кои ќе стимулираат користење на електрични возови, електрични автобуси и електрични такси возила.

ПОТПИСНИЦИ

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на _____
(политичка партија/коалиција)

_____

Во име на граѓанските организации - координатор на група

_____

